

Интервју са Аном Пешикан

Свако друштво мора да осмисли свој концепт подршке библиотекама и библиотекарству

Актуелни проблем статуса библиотека и библиотекара у Србији навео је редакцију нашег часописа да покрене серију интервјуа са личностима које могу да имају утицај на промену садашњег стања. Наш саговорник на ову тему је проф. др Ана Пешикан, министарка науке у претходном саставу Владе Републике Србије, а данас професорка на Филозофском факултету у Београду и чланица невладине организације „Образовни форум”. У овом интервјуу она говори о томе шта мисли о библиотекама и како види улогу и значај библиотекеара.

Др Ана Пешикан је виши научни сарадник на Институту за психологију Филозофског факултета у Београду и предавач на докторским студијама на психологији. Учествовала је у преко 40 пројеката из развојне и педагошке психологије у земљи и иностранству, а од 1998. је консултант UNICEF-а за образовање у Србији, Црној Гори и Грузији. Била је члан Владине експертске групе за израду извештаја о стању Миленијумских циљева развоја у Републици Србији (2005–2007), као експерт за образовање. У више наврата била је на студијским путовањима у САД и Немачкој. Све време је члан бројних стручних асоцијација и комисија. Добитница је бројних престижних награда, међу којима Награде Друштва психолога Србије „Живорад-Жижа Васић” – за специјални допринос популаризацији психологије, Награде Министарства за науку и животну средину (I категорија истраживача), Награде „Невен” за књигу *Како постојати и остати једни* (у коауторству са Јасминком Петровић), као најбољем делу из области популарне науке у 2004. години, и других.

На молбу Панчевачког читалишта да говори о библиотекарству, Ана Пешикан се одмах и радо одазвала, а у разговору, у којем је, осим новинара, учествовао и Горан Траиловић, одговорни уредник, пленила је добрим познавањем ситуације и непосредношћу. Оно што даје посебну вредност њеним размишљањима о библиотекарству је и чињеница да је она један од ретких стручњака који је обишао више стотина школских библиотека у Србији, као и искуство које је у решавању проблема библиотекарства стекла као министарка за науку и чланица Националног савета за науку и техно-

лошки развој, који је конципирао *Стратегију научног развоја*. У сваком погледу, Ана Пешикан била је изванредан саговорник.

МП: Госпођо Пешикан, можда је најбољичније да наш разговор започнемо вашим виђењем места и улоге библиотекарства и библиотекеара у развијеном друштву?

АП: О библиотекарству могу да говорим пре свега са аспекта како га ја доживљавам, наравно на бази искуства које сам стекла као министарка за науку, и сусрећући се са овом проблематиком кроз рад на разним пројектима.

Мислим да улога и функција библиотекарства могу да се ишчитавају на више начина. Један начин је историјска прича о томе како се развијало библиотекарство, односно које је све улоге имала библиотека током свог постојања и које улоге има данас, што је прича о њеном развојном процесу. Али, могу се ишчитавати и кроз другачији приступ, односно да ли библиотеке такве какве су, са папирним издањима књига, могу да конкуришу електронским издањима и да ли библиотеке имају своју функцију данас или ће их „појести” брзи и шарени визуелни медији. Неко може чак да постави питање да ли ће нам у будућности уопште бити потребне библиотеке.

Без обзира на све друге промене до којих је дошло у развоју цивилизације, мислим да се кључна ствар није променила, а то је суштина – зашто књиге постоје.

Узмимо као пример размишљања о школи. Када се кренуло са коришћењем рачунара, сматрало се да нам наставници више неће бити потребни, да ће та професија изумрети, јер ће дете сести за рачунар и преко њега доћи до банака података и до свега што му је потребно за образовање. То се убрзо показало као потпуни апсурд.

Са порастом значаја који се даје образовању, са све слојенијом природом послова везаним за развој технике и технологије, показало се да, и поред свих рачунара, нико не може да се образује без водича, без некога ко уме да нас води кроз процес сазнавања, да тај процес креира тако да кроз њега и научимо потребне ствари. Када би стицање знања било пуко сабирање чињеница, чист адитивни принцип, онда би информације могле да се скупљају из различитих извора и онда би то могло да искључи наставнике, или да их користи само као један ресурс.

Међутим, пошто је знање властита конструкција онога ко учи, за то нам треба добар водич који ће за нас осмислити ситуације помоћу којих ћемо то постићи.

Та аналогича ми сасвим одговара и за библиотеке. Сведоци смо да се често провлачи теза да визуелни медији потискују књигу, да се сада мање чита, да је читање анахронично са савременим животом и сл. Чак и ако се сложимо са чињеницом да се данас мање чита него у ранијим временима, то можемо да тумачимо врло различито, због чега морамо да уђемо у анализу који процеси иза тога леже.

С једне стране, то може да буде реално, зато што мање времена посвећујемо читању, што живимо убрзаним темпом, што све оно што нам треба узимамо у *digest* верзији, сажвакамо.

Међутим, суштина је у томе да је праву функцију коју је некада имала књига задржала и данас, и њу не може да замени електронски медиј. Особе које се баве науком, уметношћу или књижевношћу, никада неће бити задовољне ако им дате CD или неки материјал искључиво у електронској форми, као нпр. неки научни часопис, јер није исто проучавати текст на екрану, или га имати пред собом у папирној верзији.

Ево и доказа: када су се појавили рачунари, индустрија папира је била забринута за свој опстанак, али се показало да је појавом рачунара и могућношћу да се са њих штампају текстови, производња папира нагло порасла. Чак и када читамо роман, имамо потребу да обележимо нека места из било ког разлога, да означимо део текста на који желимо да се вратимо, да бисмо цитирали део и сл.

У томе постоји и психолошка компонента: потпуно је јединствен осећај имати у рукама неки производ са којим можемо нешто да чинимо. Када ми прођемо кроз неки текст, оставимо у њему наше знакове питања, подвлачења, оставимо наш ментални траг, он онда постаје нови производ који за нас нешто више значи. Зато ко год конзумира било какав писани текст, воли да га има у папирном облику. Зато волимо да одштапамо оно што нас интересује, како би нам увек било при руци, и како би могли да то читамо у било које доба дана, на било ком месту. Читање књиге пред спавање, или читање нпр. поезије у тренуцима предаха, опуштања, враћања себи, тешко да може да замени рачунар.

У том контексту, библиотеке јесу места где се чувају књиге као продукт људског духа, и дефинитивно постоји потреба да се оне сачувају. И ми као појединци чувамо многе нама драге духовне производе: лична писма, фото-

графије и сл. Чување је важно и због тога што је оно што је у електронској форми подложно трајном губитку, изненадном брисању и сл. С друге стране, комуникација са рачунаром подразумева велику брзину, а ужитак читања не подразумева брзину, већ контакт и квалитет.

Сама функција чувања је веома корисна и потребна. Рецимо, врло је занимљиво видети како су некада изгледале књиге, како су преламане, илустроване, штампане и сл. То нам омогућава да сагледамо дух времена у којем су књиге настале. То нас подсећа на чињеницу да људска култура постоји у континуитету, један период се наслања на други, нема драматичних прекида.

Такође, око сваке књиге постоји велика прича о томе како је настала и под којим околностима. Зато функција чувања књиге траје и требало би да остане и даље.

МП: Чување јесте једна од трајних функција библиотеке, али не би требало то да буде једина њена функција?

АП: Наравно, то никако не значи да би библиотеку данас требало да доживљавамо као некакав магацин, а библиотекар као магационере. Прво, сматрам да благо које се налази у библиотекама мора да буде више доступно јавности. Књига је таква врста духовног производа који мора да комуницира са јавношћу, она мора да излази на светлост дана, мора да се показује. Па данас у развијеном свету ни музеји нису више складишта и „чувалишта“ експоната, већ мултимедијални простори у којима се одвија врло занимљив живот, они покушавају да остваре врло активну и богату комуникацију са својом средином.

Такво комуницирање са јавношћу веома је важно и за библиотеке, како би вредности које се налазе у књигама пронашле своје кориснике. Књиге се не чувају у библиотекама како их нико не би видео (мада је то чест заплет у романима, као нпр. у роману *Име руже*) – напротив! Зато библиотеке стално морају да праве искорак према својим старим, а поготово новим корисницима. Није довољно да библиотека седи и чека да јој се обрати неко од заинтересованих, она би морала да конципира свој искорак у јавност.

Због свега тога, библиотека је сваком друштву неопходна и незаменљива институција, и то на два нивоа – и када гледамо уметничке продукте, књижевност, и када гледамо научне производе. За науку су банке података библиотеке, јер најзначајнији светски научни часописи имају и своју папирну верзију.

Међутим, свако друштво мора да сачини свој концепт подршке библиотекама и библиотекарству.

МП: Колико је наше друштво свесно улоге библиотеке и колико је, примера ради, у Министарству науке била присутна тема библиотекарства у време наше министарске мандата?

АП: Претходно би било добро да се присетимо какво смо стање наследили.

Најгори удар целом нашем друштву, па и библиотекарству, задале су деведесете године прошлог века, почев од оне страшне инфлације, па до бомбардовања. То је деценија коју је ретко које друштво доживело, а све то је довело до невероватно драматичних промена.

Није нам била толико тешка економска ускраћеност, није нам била претешка ни затвореност граница, али за мене је најстрашнија последица свега тога била духовна

екскомуникација Србије. Нити је наше научне радове и културне производе смео да објављује било ко у свету, нити смо могли из света да добијамо научне часописе, иако смо на њих били претплаћени.

Та врста духовне изолације и за много јача друштва би била погубна, и то је оставило невероватно дубоке последице. Не волим ни да се сећам тог осећаја глади за научном литературом, за референцама, да би знали где смо, у којим се оквирима крећемо.

То време је било веома драматично за институције културе, укључујући и библиотеке. Када једно друштво мучи муку да прехрани становништво, када су угрожене егзистенцијалне потребе, онда прво страдају духовне потребе и институције културе. То значи да смо се прво одрекли куповине књига, па тек онда осталог.

Међутим, Министарство на чијем челу сам била, имало је слуха за то шта за научни рад значи имати књиге и часописе. С друге стране, учинило смо напор као држава да обезбедимо нашим научницима бројне базе података, чије је поседовање изузетно драгоцено и незаменљиво у научном раду.

МП: Библиотекари су често незадовољни својим стањем у друштву

АП: Спремна сам да разумем незадовољство библиотека својим статусом. Али, овај проблем има два аспекта – један је улога библиотекара (каква је сада и каква би могла да буде), а други је положај библиотекара. На то се наслања читав низ проблема.

Код нас се статус библиотека и библиотекара често повезују, што значи да судбину институције деле они који у њој раде. Ако постоји занемаривање неговања библиотека, улагања у њих, препознавање сврхе тог улагања, онда можемо да говоримо о двојструкој кривици – и оних који о судбини библиотека одлучују (а немају довољно знања и разумевања о важности библиотека), али и оних који у њима раде, јер не налазе довољно јасних и убедљивих аргумената и начина да се наметну, да створе потребу за библиотекама, направе од њих места која живе, која „вуку за рукав“ која вас не остављају равнодушним.

МП: Ако је тако, где ви видите излаз из ове пата-позиције?

АП: Сматрам да је основно да се споразумемо о концепту. У науци је веома лако да се договоримо о томе зашто су нам потребне библиотеке, није потребно посебно

лобирање. Тако постоји сектор у Министарству науке који се бави пословима подршке научном кадру, стипендијама, докторантима, одласцима на научне скупове, набавком литературе за библиотеке, значи свим оним што је потпорни систем научном раду. Зашто је то тако? Зато што у научном раду не може да се мрдне без стручне литературе. Али, када кренемо у област културе, проблеми су већи. Мислим да би сами библиотекари на разне начине својим деловањем требало да мењају свест друштва о томе шта је функција библиотека и зашто су оне потребне сваком друштву. Неће библиотекари ништа постићи кукањем како мало људи долази у библиотеку, како се

мало пара издваја за њих и сл. Узалудно је седети и вајкати се, чекати да неко дође и пита вас колико вам је новца потребно, шта вам је још потребно, јер се то неће десити (или се бар превише ретко дешава). Озбиљно је питање за размишљање и за разговор шта бисмо урадили ако бисмо били у могућности да добијемо онолико средстава колико тражимо, шта би био концепт појединих директора библиотека, шта запослених, шта би са тим новцем урадили? Значи, поред анимирања јавности за своје проблеме, библиотекарство унутар себе би требало да поклони пажњу додатној едукацији својих кадрова, и кадрова у култури уопште, који би требало да промовишу функцију библиотекарства. Можда би тај процес могао да се одвија преко Катедре за библиотекарство и информатику? То би захтевало конципирање једног ширег покрета, координираних акција са јасно дефинисаним исходима и ефектима које желимо да постигнемо.

Рецимо, требало би да начинимо концепт о томе каква би места требало да буду библиотеке. Узмимо као пример оно што се дешава са школским

библиотекама. Ученик из основне школе излази са осећањем да је библиотека место у које се улази само у случају крајње нужде, зато што су најчешће библиотекари непријатни, не дозвољавају да се књиге „пипају“, уместо управо супротно – да уче децу и стимулишу их да узимају књиге у руке, да их прегледају, уче како да у брзом прегледу виде да ли им је таква књига потребна или не, да ли им одговара. То банално узимање књиге у руке и могућност да је прегледате је шанса да се читалац заинтересује за њен садржај. (Погледајте уосталом шта раде дистрибутерске куће које продају скупе часописе: увек имају примерак који је за разгледање, да прочитате по нешто, некада вам и они сами извуку део текста и презентују одвојено да би пробудили ваше интересовање.)

Затим, велики број школских библиотека има потпуно контрапродуктивно радно време, јер раде тако да нису лако доступне деци. Затим, амбијент школске библиотеке по правилу није привлачан, а томе се може додати да је библиотекар често особа која је у наступу груба према деци, виче на њих, нељубазна је. Све то одбија младе и, што је погубно, не доприноси култивисању односа према књизи.

Има, наравно, и добрих примера, као што је основна школа у Новој Вароши, „Живко Љујић” (ако нису променили име у међувремену). Та школа је имала невероват-

шке литературе. Да не заборавимо, читање је читање свега, не само задате школске лектире.

Даље, деца су могла да причају са библиотекаром о књигама, а библиотекари су штампали кратка обавештења о новим књигама којима су заинтересовали децу да их прочитају. Тако је та библиотека била мали духовни клуб, а не магацин књига. Била је место где су деца долазила, размењивала мишљења и искуства и са професором и међусобно. То је за мене модел праве школске, али и сваке друге библиотеке. Место које има душу, које живи, где људи долазе, активно се односе према њему, слободно

изграђују то место у договору и размени са другима. Таква библиотека васпитава, развија прави однос према књизи.

У школи се стиче и развија однос према књизи превасходно кроз однос према уџбеницима. Уџбеници су изузетно важне књиге, јер они би требало да буду такви да деца науче да користе књиге, да их заволе, да су им корисне. У том контексту, спаљивање уџбеника чији смо сведоци повремено, веома је забрињавајући феномен – то је књига на ломачи. Уместо да имамо култ уџбеника помоћу којег се васпитају и образују генерације, он заврши на ломачи. Може дете да буде радосно што је завршило школску годину и пребродило једну велику бригу, али спалити књигу, значи да не постоји никакав однос према њој, тј. да је та књига вероватно толико далека, туђа и непривлачна детету, да може

но привлачну школску библиотеку и сјајну атмосферу направљену у њој и око ње. Прво, у њој су књиге осим по полицама, биле смештене и на ниском столу око којег су биле мале клупе – ту су често деца остављала неки од омиљених наслова, па би дотрчавала за време одмора или на крају школе да га покажу школском другу или другарици, или да прочитају неки ред из њега. Њена врата су стално била отворена, па су деца за време одмора утрчавала у њу са интересовањем. Затим, између полица сте могли видети окачене разне папире на којима су руком исписане поруке или стихови, или омиљене сентенце, цитати: била је ту понека Јесењина песма, по децем избору, лепи пасуси из књига, разни цртежи и илустрације одабраних текстова, незаобилазни стихови Мике Антића и сл. Све те поруке исписала су деца, што значи да су библиотекари дозволили деци да уређују тај простор по свом нахођењу, да се то уређење мења, уз јасан договор и узајамно поштовање. На столу између полица биле су и дневне новине, *Полишкин забавник*, понеки женски журнал, стрипови, сликовнице и др. које је набављала школа из својих средстава. То су врло паметно урадили, јер развој љубави према читању може да почне са стрипом, а заврши читањем Достојевског. Не може се очекивати да деца одмах почну са читањем те-

да је баци. Лоши, пресложени, неразумљиви, неприлагођени уџбеници огадиће се деци, а коме се смучи уџбеник, неће узети да чита ни другу књигу.

Сада долазимо до следећег питања: у оквиру којег школског предмета се учи шта је књига, шта она значи, како се њом барата, како се она користи за израду писменог задатка, есеја, или неког другог самосталног продукта? Заблуда је да је то посао само наставника српског језика, напротив, сваки има део одговорности, и наставник физике и ликовног, и било ког другог предмета, има једнаку одговорност да обучи ученике како да користе уџбеник/књигу и другу пратећу литературу.

Ако неко прође кроз основну школу, а није завирио у библиотеку из свих поменутих разлога, он ће такав однос према књизи имати целог живота. Ово о чему сам говорила није упућено само школама и библиотекарем, већ подједнако и Министарству просвете. Да би се опремиле школске библиотеке добрим, квалитетним и употребљивим књигама за наставнике и ученике, није потребно узимати међународни зајам. Треба новац несумњиво, али је потребно имати свест о важности овог питања, добру вољу да се покрене његово решавање, прављење нове климе и новог односа према школским библиотекама и онда и налажење средстава да се то реализује у пракси.

МП: Ви *сте* добро *констативали* да за *што* нису криви само библиотекарџи, али *што* је оно *што* зависи од њих?

АП: На првом месту, библиотекарџи би морали да предњаче у афирмисању односа према књизи. Они морају да буду едуковани и за комуникацију са читаоцем. У том погледу, добри примери рада библиотекара које срећемо у школама Србије, ретки су изузеци. Обишла сам на стотине школских библиотека по Србији и Црној Гори, чак и по најзабитијим местима, и оно што пада у очи, то је да се у њима најчешће налази само школска лектира, која је од дуге употребе изгубила сваки естетски изглед, па често одбија на први поглед. Често поред лектире стоје нека застарела политичка издања, без енциклопедија, без сликовница, без атласа, без дечјих романа... Како то може да привуче децу да читају?

Просвета нема довољно пара, али за опремање сваке школске библиотеке није потребна енормна количина новца – то су у суштини мале паре, а могуће је рачунати и на донације (локалне, како приватне, тако и државне). Могамо да развијемо свест да библиотека спада у оно што зовемо елементарним културним нивоом сваке средине, сваке институције, а пре свега једне школе.

Зато се мора учинити напор да се библиотекарима објасни шта је данас њихова улога, а она није да чувају књиге, већ да буду аниматори, адвокати добрих књига и разних активности везаних за школе, да што мање књига буде у библиотеци, а што више на читању, да знају да читање књига има развојно-формативну функцију у културном развоју сваке особе.

Само добар библиотекар може да мотивише младе да читају, а то значи да библиотекар мора добро да познаје узраст и потребе својих читалаца, односно профил сваког оног ко уђе у библиотеку, била она школска или јавна. Он мора да пронађе начин да оно што има у библиотеци, буде читано. Наравно, он сам мора да има свест о природи посла који обавља, да се не осећа исфрустрирано и маргинализовано радом у библиотеци, већ напротив, да се осећа повлашћено и слободно да учини нешто за свој посао, себе и друге.

У сваком случају потребна је до-едукација библиотекара о томе на које све начине се може допринети порасту културе читања у средини у којој делује. Мислим да је веома важно да сваки библиотекар мора да има обавезу креирања неког јавног наступа, обраћања јавности, али то би требало да буде спроведено системски, а не остављено на вољу сваком појединцу као факултативна категорија.

Има добрих примера у Србији који дају резултате. То су, примера ради, разни модели књижевних вечери по библиотекама, или да се од раритетних издања направи изложба и сл.

МП: Када се о *шоме* *поведе* разговор са библиотекарима, најчешће се добије одговор да они нису *стимулисани* за *шакан* *додатни* *напор*. Како одговорити на *шакан* *однос*?

АП: Сада долазимо до питања да ли библиотекарска струка има импулс да се креативно ангажује и понаша. Међутим, тако нешто мора да крене из самог библиотекарства. Па узмите ваш пример: *Панчевачко читалиште*! То је одличан пример који говори како су сами библиотекарџи те куће, захваљујући свом ентузијазму, дошли до тог степена да је њихов часопис данас препознао и Министарство науке као нешто што је вредно. Убеђена сам да ће још нека библиотека пожелети да досегне тај ниво,

и то је права ствар, тако крене и може да се изазове ефекат лавине.

Када држава препозна добру идеју, помоћи ће. Зато је Народна библиотека Србије добила доста средстава, јер су њени челници нешто урадили, добро конципирали и предложили и тражили да о њиховим плановима разговарамо.

Ето, за време мог министарског мандата, ја сам о библиотекарству разговарала само у два случаја, јер су ми се једино две личности обратиле за такав разговор. Једна је био Сретен Угричић, директор Народне библиотеке Србије са својом екипом са којом сам разговарала о редовним пословима и о проблемима те библиотеке, а друга ви, као уредник гласила *Високошколске библиотеке*. Из области библиотекарства ми се нико други није обратио за разговор – ни Друштво библиотекара, ни Катедра за библиотекарство и информатику, нити било ко други, иако су моја врата била отворена.

Можда је разлог то што су библиотеке номинално под јурисдикцијом Министарства културе, али мени је та тема као министру за науку важна и интересантна и увек сам била спремна да допринесем да неке ствари почну да се решавају у корист библиотекара и развоја библиотекарства.

С друге стране, веома је важно да се схвати (па и у редовима струке) да библиотекарство и његова улога у друштву није ствар само библиотекара, већ је то мултидисциплинарна област, у чије решавање морају да се укључе стручњаци разних профила, као представници корисника услуга библиотеке.

МП: Једна од *теза* која се може чути у библиотекарским *круговима* је *забринућу* због *штога* *што* *шунд* *литература* *одбија* *децу* од „*вредних*“ књига. Како ви *гледа*те на *тај* феномен?

АП: Постоји теза да се млади данас опредељују више за шунд-литературу, али се поставља питање како да их заинтересујемо и за читање вредних садржаја? Узмимо као пример књигу о Харију Потеру, која је за мене културолошки догађај, не због огромног броја продатих примерака, него зато што је књига постала хит у ери процвата компјутерске технологије, и вратила децу читању! Сетимо се само атмосфере око те књиге: када би била објављена вест да ће нова књига доћи у одређену књижару, пред њом су се стварали редови још у поноћ! Постало је питање престижа ко ће први купити ту књигу, па ко је пре прочитао, ко је прочитао у оригиналу, ко је брже прочитао...

Први пут после неколико десетина година догодило се и код нас да се деца хвале како су прочитала једну књигу, да су је прочитала два и више пута. После тога је одмах индустрија избацила на тржиште игрице, шоље и разне друге ствари са ликовима из Харија Потера, али ништа није заменило књигу, нити потиснуло читање књиге, чак ни филм. Посебно треба нагласити да нико није читао Хари Потера на Интернету, већ је свако желео свој примерак и то од свих објављених књига.

Па зар у дечјој књижевности нема класика који би на сличан начин могли да анимирају младе, рецимо Карбонелов *Краљ мачака*? Постоји читав низ дивних књига које нису дошле до савремене деце, али то не могу саме, потребно је да неко учини нешто за њих. Зар то није прави посао за веште, инвентивне и мотивисане библиотекарџе?

Узмимо нашу народну књижевност – зар од ње не може да се направи хит? Наша народна књижевност може бити веома атрактивна, може се створити и препознатљив бренд и у култури и у туристичкој понуди земље. Али, то је питање слуха и мотивације људи који се баве образовањем, али и библиотекара. Деци, младима уопште, треба створити потребу и прилику да се заинтересују за такве садржаје.

МП: *Значајно интересовање међу библиотекарима изазвало је питање какво место је дао библиотекарству у Стратегији научног и технолошког развоја Србије. Наиме, представљено је питање зашто није постојала комисија за њену израду, зашто није било консултација са представницима свих научних дисциплина, примера ради и са библиотекарством?*

АП: Колико ја знам, не стоје тако ствари. *Стратегију научног развоја* доноси Национални савет за науку и технолошки развој, али за време мог мандата интензивно се укључило Министарство науке у њену израду, на моје инсистирање, укључио се цео руководећи тим из Министарства (министар, државни секретар, помоћници). Заједно са колегама из Националног савета формирали смо заједничку групу која је израдила нацрт приоритета научног развоја. Један од базичних постулата био је да Србија том стратегијом мора да покрије све науке. Запостављање било које науке било би погубно на дужи рок сигурно. И мала земља у развоју мора да улаже у науку, јер не можемо ни да имплементирамо научне и технолошке новине из развијеног света ако немамо своје стручњаке који ће бити у стању да те новине прилагоде нашим потребама и условима. Да не говоримо да не можете бити независни као земља ако не можете самостално, стручно да доносити одлуке о разним питањима (помислите само на питања о генетски модификованим организмима и слична, која дубоко дотичу нечије интересе).

Сматрали смо, такође, да је потребно подржати све који могу више и боље, али мора да постоји брига за све научне дисциплине и њихов развој. То претпоставља да постоји стручни кадар који је у стању да преузме одговорност за развој земље. Ко ће то да уради ако нам школе не буду давале свој деци и младима квалитетно образовање? Наши студенти све више иду у менаџере, а беже од базичних наука. Али, степен развоја једне земље процењује се степеном развоја њених природних наука и о томе би се морало повести рачуна на националном нивоу. Нама су, нажалост, наука и образовање само декларативно приоритети, јер када се погледа расподела средстава, моћ појединих министарстава, подела министарстава код формирања владе и слично, ситуација је сасвим обрнута. Уосталом, када су наш Парламент или Влада озбиљно прављали о неком образовном питању, нпр. који су циљеви нашег образовног система, шта су нам приоритети и сл. То су питања која се тичу сваког грађанина, без обзира да ли има децу или не, јер су то развојно важна питања за земљу и њену будућност.

МП: *Библиотекаре шакоће интересује да ли ће бити конкурса Министарства науке за објављивање научних издана, као што су монографије?*

АП: Буџет за науку је драматично смањен за ову годину, иако је истовремено дошло до драматичних поскупље-

ња у свим сегментима. Ипак, мишљења сам да та потпора државе неће бити укидана, јер Министарство форсира објављивање научних радова, било монографија, било штампање у часописима. Али, то је један извор. У библиотечком приступу мора се добро погледати свуда око себе.

Опет је леп пример Градске библиотеке у Панчеву, која је објавила једну врло интересантну књигу: *Рађање словесног трага – Како је створена Градска библиотека Панчево*, чији је аутор Жарко Војновић, шеф Завичајног одељења.

Моја прва асоцијација на ову књигу је да сада на овоме не би требало да станете. Мислим да би било идеално да од ове књиге направите изложбу, прво, рецимо, у библиотеци Педагошког музеја у Београду, пошто је тема идеална за тај музеј, а затим да та изложба крене по Србији, с тим што би сваки град у којем буде постављена могао да дода део који би се односио на његова најстарија издања. То би могла бити изузетна активност градских библиотека у циљу популарисања књиге и буђења интересовања за њу.

МП: *Један од проблема јавних библиотека је немогућност укључења на Академску мрежу, а што би им било од огромне користи. Зашто је то тако?*

АП: Ја не могу да замислим да може да постоји једна мрежа која би била доступна свим библиотекама и бројним другим институцијама које би биле заинтересоване да имају директан приступ њој. Та мрежа је смишљена као универзитетска мрежа, дакле прављена је према потребама академске заједнице, људи који се баве науком. Тако да нисам сигурна и да треба академска мрежа да буде свима доступна. Научницима је неопходан приступ базама података, али власници база података постављају јасну ограду коме оне могу да буду доступне. Због тога су врло прецизно дефинисани услови коришћења услуга академских мрежа, а треба имати виду да и у најразвијенијим земљама света – није све доступно свима.

Дакле, када говоримо о нашој академској мрежи, треба поћи од чињенице да она није јавна мрежа доступна свима, већ је наменски прављена за одређени круг корисника, односно да буде на услузи академској заједници. Она је за научнике бесплатна, али трошкове њеног функционисања сноси држава, а о одржавању брине у прво време Министарство науке, а од 2007. Министарство за телекомуникације. Мислим да би било добро да библиотекарство Србије покрене иницијативу код Министарства културе за формирање своје библиотечке мреже која би била пандан академској. Када би се таква мрежа формирала, вероватно би и саме библиотеке прописале ко може да јој приступи и под којим условима, јер не верујем да би то био бесплатан Интернет за све грађане.

Размишљања Ане Пешикан о библиотекарству и библиотекама биће од користи свим оним посленицима библиотекарске струке који су спремни да учине искорак према друштвеној заједници у том смислу што ће пронаћи начин да скрену пажњу друштву на значај и улогу библиотека у развоју сваког модерног друштва. Тај први корак мора да учини сама струка.

Разговор водио Милоје Петровић